

# **Veiligheid begint vroeg**

**De Amsterdamse aanpak van jeugdcriminaliteit en jeugdoverlast  
2010-2011**

**Directie Openbare Orde en Veiligheid  
Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling**

**November 2009**

**Taskforce Jeugd & Veiligheid**

## **Inhoudsopgave**

*Leeswijzer*

*Introductie*

### 1. Vernieuwende elementen

Vroege starters

Meer aandacht voor geweld onder jongeren

Nieuwe subgroepen

### 2. Kritische beschouwing en versterking van de uitvoering

Sneller ingrijpen

Straf en zorg gaan samen, zonder vrijblijvendheid

Gezinsgericht werken

Groepsaanpak

Betrokkenheid van en bij scholen

### 3. Informatievoorziening

Informatie en monitoring

Kennisontwikkeling

### 4. Vereenvoudiging samenwerking tussen instanties

Organisatie jeugd- en veiligheidsbeleid

Naar een nieuwe variant van het veiligheidshuis

Bijlage 1: Cijfers jeugdcriminaliteit en -overlast

Bijlage 2: Beschrijving van projecten en methodieken jeugd- en veiligheid

Bijlage 3: Financieel overzicht

## Leeswijzer

In dit document presenteert de Taskforce Jeugd en Veiligheid van de gemeente Amsterdam de plannen voor de stedelijke aanpak van jeugdcriminaliteit en overlast door jongeren in de periode 2010-2011. De Taskforce Jeugd- en Veiligheid is een samenwerkingsverband tussen de Directie Openbare Orde en Veiligheid (OOV) en de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling (DMO) van de gemeente Amsterdam. Daarnaast participeren in de Taskforce de politie, het Openbaar Ministerie, vertegenwoordigers van de stadsdelen en de Stichting Aanpak Overlast Amsterdam.

Het Amsterdamse jeugd- en veiligheidsbeleid wordt ontwikkeld en uitgevoerd onder regie van de Burgemeester en de Wethouder Jeugd. De voortgang en bewaking van de uitvoering worden besproken in het Bestuurlijk Overleg Jeugd en Veiligheid (BOJV), bestaande uit de Burgemeester, de Wethouder Jeugd, de Hoofdofficier van Justitie, de Korpschef en een Stadsdeelvoorzitter namens de stadsdelen. De ontwikkeling en uitvoering van het jeugd- en veiligheidsbeleid ligt bij de Taskforce Jeugd & Veiligheid.

Het eerste deel van dit document beschrijft de hoofdlijnen van het *stedelijke* jeugd- en veiligheidsbeleid voor de periode 2010-2011. In de kaders worden voorbeelden genoemd van concrete interventies of methodieken. Op sommige plaatsen komen activiteiten aan de orde die de betrokken instanties vanuit hun reguliere taken uitvoeren (en financieren). In samenhang met het stedelijke beleid is het *lokale* jeugd- en veiligheidsbeleid van de stadsdelen van groot belang.<sup>1</sup> De beschrijving daarvan valt buiten dit document; activiteiten van de stadsdelen komen alleen aan de orde als er een direct verband is met het stedelijke beleid.

In bijlage 1 wordt een aantal kerncijfers over jeugdcriminaliteit en overlast door (groepen) jongeren gepresenteerd. In bijlage 2 volgt een beschrijving van de concrete projecten en methodieken die Amsterdam op dit terrein uitvoert. Bijlage 3 geeft een overzicht van de verdeling van de in 2010 beschikbare financiële middelen over de verschillende onderdelen van het jeugd- en veiligheidsbeleid. De financiële middelen die beschikbaar zijn voor het jeugd- en veiligheidsbeleid zijn afkomstig uit gemeentelijke middelen (OOV en DMO) en uit de decentralisatieuitkeringen Veiligheid en Leefbaarheid 2010 (V&L) en Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren 2010 (MNP) van het rijk. Uit deze laatste twee bronnen wordt ook een aantal activiteiten gefinancierd die niet direct behoren tot het jeugd- en veiligheidsbeleid. Om een totaaloverzicht van de verdeling te kunnen bieden, zijn deze activiteiten en posten toch opgenomen in het financiële overzicht.

---

<sup>1</sup> Vanuit de stadsdelen wordt heel veel gedaan op het terrein van jeugd en veiligheid, zoals de gezinsaanpak, de groepsaanpak, buurtveiligheidsteams (BVT's), verschillende maatregelen in het publieke domein, etcetera. Ook de inrichting en het onderhoud van de omgeving behoren tot de taken van de stadsdelen; deze fysieke omgevingsfactoren zijn van invloed op het (doen) ontstaan van overlast en criminaliteit.

# Veiligheid begint vroeg

## De Amsterdamse aanpak van jeugdcriminaliteit en jeugdoverlast 2010-2011

Amsterdam stelt grenzen. Overlast en criminaliteit worden niet geaccepteerd. Ontspoorde jongeren geven we de kans om hun leven weer op de rails te krijgen. Wie niet meewerkt, krijgt (alsnog) te maken met het strafrecht.

Dat is de benadering van het gemeentebestuur bij de aanpak van jeugdcriminaliteit en overlast door jongeren. Deze benadering lijkt te werken. In de criminaliteitscijfers onder jongeren is in 2008 een daling ingezet. Ten opzichte van 2005 is het aantal jeugdgroepen afgenomen en het aantal hardkernjongeren is verminderd. In 2008 is het aantal gewelds- en vermogensmisdrijven door jongeren t/m 17 jaar afgenomen.<sup>1</sup>

Recent ontwikkelde instrumenten dragen in belangrijke mate bij aan het succes van de Amsterdamse benadering. Straatcoaches blijken een uitstekend middel om overlast van groepen jongeren tegen te gaan. Met de groepsaanpak pakt een multidisciplinair team lastige groepen jongeren planmatig aan. De gezinsgerichte aanpak begint structureel te worden: kijk niet alleen naar het individu, maar betrek het hele gezin erbij. Voor de moeilijkste gezinnen, die veel overlast veroorzaken, werpt een speciaal regiemodel zijn vruchten af.

Deze instrumenten zijn gebaseerd op drie lessen die we de afgelopen jaren geleerd hebben. Eén: hoe eerder we ingrijpen, hoe kansrijker de interventie. Twee: lever maatwerk door een passende combinatie van straf en zorg. Drie: geen vrijblijvendheid maar drang en dwang. Want Amsterdam biedt perspectief.

### Het Amsterdamse jeugd- en veiligheidsbeleid

Het huidige jeugd- en veiligheidsbeleid is zorgvuldig opgebouwd en de resultaten zijn bemoedigend. Amsterdam heeft op dit moment dan ook geen nieuw *grand design* nodig. Kijkend naar de werking van de instrumenten die nu beschikbaar zijn, kunnen we wel lessen trekken uit de ervaringen tot nu toe. Ook de resultaten van twee grote onderzoeken, het Recidiveonderzoek en het Profielenonderzoek, bieden belangrijke aanknopingspunten (zie onder).<sup>2</sup> Verfijning van het beleid is beslist nodig om de daling van de jeugdcriminaliteitscijfers structureel te maken en overlast door jongeren (verder) te verminderen. Om nieuwe aanwas te voorkomen, recidive te beperken en geweld onder jongeren terug te dringen.

De grootste verandering voor de komende periode is dat het beleid veel sterker gericht wordt op de leeftijdscategorie 10-16 jaar. De meeste en zwaarste criminaliteit wordt gepleegd door jongeren die op jonge leeftijd al antisociaal gedrag vertonen. We moeten daarom (veel) eerder ingrijpen. Kinderen jonger dan twaalf jaar die antisociaal gedrag vertonen, moeten kunnen rekenen op snelle en passende zorg. Een combinatie van straf en zorg wordt het uitgangspunt voor overlast veroorzakende of criminele 12 tot 16-jarigen. Tegelijkertijd hebben de gedragsinterventies voor zwaardere, criminele jongeren nog te weinig effect op de recidive. Voor de jongeren in deze groep die nog beïnvloedbaar lijken, worden

interventies herzien of ontwikkeld. Voor persistent criminele jongeren boven de 16 jaar wordt opsporing en vervolging het uitgangspunt. Bij de aanpak van jeugdcriminaliteit en –overlast mogen jongeren geen vrijblijvendheid ervaren. Daarom worden schorsende voorwaarden beter aangepast aan het individu en beter gehandhaafd.

Het huidige Amsterdamse beleid om jeugdcriminaliteit en overlast door jongeren tegen te gaan, is gebaseerd op een aantal uitgangspunten:

- Het jeugd- en veiligheidsbeleid in Amsterdam is generiek beleid, gericht op alle (probleem)jongeren. Binnen dit algemene beleid is wél ruimte voor een specifieke aanpak van bepaalde groepen, als dat nodig en effectiever is.
- De aanpak van jeugdcriminaliteit en overlast door jongeren is gezinsgericht. Het beleid is niet alleen gericht op (de problemen van) het individu, maar op de jongere én het gezin waarin hij of zij opgroeit.
- De nadruk ligt op vroegtijdig en snel ingrijpen wanneer een jongere in de fout gaat of dreigt te gaan. Een jongere moet ervaren dat zijn of haar gedrag consequenties heeft, en wel op korte termijn.
- Er wordt zoveel mogelijk gewerkt met gedragsinterventies waarvan wetenschappelijk is aangetoond dat ze effectief zijn. Wel blijft er ruimte om te experimenteren met nieuwe interventies of verbeterde varianten.
- Bij sanctionering staat een combinatie van straf en zorg centraal. Om vrijblijvendheid te voorkomen, wordt dit principe waar mogelijk en nodig toegepast in een gedwongen kader.
- Scholen en Bureau Leerplicht worden nadrukkelijk betrokken bij het jeugd- en veiligheidsbeleid. Vroeger ingrijpen betekent een betere signalering van verzuimgedrag en van incidenten op school.
- Bij het tegengaan van overlast van jongeren worden stedelijke toezicht- en handhavingsinstrumenten flexibel ingezet.

Op basis van lessen uit de praktijk en genoemde onderzoeken wordt het beleid op een aantal punten aangepast. Ten eerste wordt een aantal vernieuwende thema's ingevoerd: 'vroeger ingrijpen', 'jeugd en geweld' en 'nieuwe subgroepen'. Vervolgens wordt de huidige praktijk kritisch beschouwd en waar nodig aangepast. Ten derde is een betere informatievoorziening nodig, die de basis vormt voor structurele kennisontwikkeling. Ten slotte wordt gewerkt aan een vereenvoudiging van de samenwerking tussen de betrokken partijen. Deze vier onderdelen worden hieronder uitgewerkt. In de kaders wordt aangegeven welke concrete inspanningen Amsterdam op deze gebieden gaat leveren.

## 1. Vernieuwende elementen

Het jeugd- en veiligheidsbeleid wordt verrijkt met drie vernieuwende thema's: 'vroeg starters', specifieke aandacht voor jeugd en geweld en verfijning van de doelgroep in subgroepen.

### Vroege starters

Uit het Recidiveonderzoek (2008) kwam naar voren dat bijna de helft van de deelnemers aan de zes geëvalueerde gedragsinterventies voor jongeren recidiveerde. Vooral bij jongeren van 16 jaar en ouder waren de recidivecijfers hoog. Dit rapport heeft geleid tot herziening of afbouw van een aantal trajecten. De belangrijkste conclusie van het Recidiveonderzoek was: hoe eerder we ingrijpen, hoe kansrijker de interventie. Deze conclusie werd bevestigd door een vervolgonderzoek: het Profielenonderzoek. Dit was een onderzoek naar de verschillende profielen van Amsterdamse jongeren die criminaliteit plegen of overlast veroorzaken. Hieruit kwam naar voren dat de meeste en zwaarste criminaliteit wordt gepleegd door jongeren die al op jonge leeftijd antisociaal gedrag vertoonden. Deze vroege starters beginnen al op vroege leeftijd (voor het 12<sup>e</sup> jaar) met externaliserend, agressief en licht delinquent gedrag.<sup>3</sup>

Zowel om de ontwikkeling van een criminele carrière te verhinderen als om overlast tegen te gaan, is het dus van groot belang om zo vroeg mogelijk antisociaal gedrag te signaleren. Zodat in een vroeg stadium de juiste maatregelen getroffen kunnen worden. Zelfs voordat kinderen de leeftijd bereiken waarop ze strafrechtelijk vervolgd kunnen worden. Daarom komt de categorie jongeren van 10 tot en met 16 jaar centraal te staan in het Amsterdamse jeugd- en veiligheidsbeleid. De ondergrens van tien jaar is gebaseerd op ervaringen uit de praktijk. Er worden geregeld kinderen van tien en elf jaar met probleemgedrag gesignaleerd; slechts een enkeling is jonger.

- Interventie: Traject Vroege Starters

Werkwijzen:

- Pilot West

- Vroegsignalering op de OuderKindCentra (OKC's) en basisscholen

- Pro Kid. Dit instrument voor vroegsignalering van de politie wordt vanaf november 2009 ingevoerd in Amsterdam. GGD, DZS, DMO, OOV en politie werken de komende jaren samen om op eenduidige wijze jongeren te kunnen signaleren en screenen. Doel is dat alle wijkteams gaan werken met Pro Kid.

### Meer aandacht voor geweld onder jongeren

In 2009 zijn enkele onderzoeken verricht naar geweld onder jongeren.<sup>4</sup> In de categorie 18-24 jarigen is het aantal geweldsdelicten de afgelopen vijf jaar gestegen. De cijfers voor 12-17 jarigen waren stabiel van 2004 tot en met 2007 en zijn gedaald in 2008. Als het gaat om mishandeling zijn ze juist gestegen. Uit zowel het kwantitatieve als het kwalitatieve onderzoek kwam naar voren dat jongeren hun impulsen vaak niet onder controle hebben. Zij gaan daardoor eerder over tot geweld en dat geweld escaleert ook vaker.<sup>5</sup> Daarnaast is het effect van geweldsdelicten op burgers groot. Om deze redenen zal er de komende jaren (nog) meer ingezet worden om geweld onder jongeren te voorkomen en terug te dringen.

- Bestaande interventies worden beter ingericht voor (persisterende) jeugdige geweldplegers, bijvoorbeeld door agressieregulatietraining en specifieke interventies voor gewelddadige jongeren.
- Er wordt een kort actieprogramma opgesteld om geweld en wapengebruik onder jongeren te voorkomen en terug te dringen.
- Om geweld onder 18-24 jarigen terug te dringen worden de mogelijkheden onderzocht voor meer drang- en dwangtrajecten voor 18-plussers.

### Nieuwe subgroepen

De komende periode worden de doelgroepen van het jeugd- en veiligheidsbeleid uitgesplitst naar een aantal subdoelgroepen (of subprofielen). Harde cijfers zijn (nog) niet beschikbaar voor Amsterdam, maar signalen uit de praktijk en criminologisch onderzoek wijzen op het belang hiervan. Er worden drie soorten problematiek onderscheiden: psychopathologie<sup>6</sup>, jongeren met een lichte verstandelijke beperking (LVB) en alcohol- en drugsproblematiek. De komende periode wordt onderzocht op welke wijze bestaande interventies kunnen worden aangepast en waar nieuwe methodiek noodzakelijk is.

#### *Psychopathologie*

Psychopathologie is op te delen in psychosociale problematiek en psychiatrische problematiek. Bij psychosociale problematiek gaat het om psychische problematiek met een sociale achtergrond, zoals depressiviteit en eenzaamheid. Bij psychiatrische problematiek gaat het om persoonlijkheidsstoornissen, zoals angsten en schizofrenie. Psychopathologie kan een rol spelen in het ontstaan en voortbestaan van jeugd delinquentie. Recent onderzoek en signalen uit de praktijk wijzen uit dat deze problematiek ook in Amsterdam volop speelt. De bestaande gedragsinterventies zijn hiervoor nog onvoldoende toegerust. Daarom worden deze aangepast en wordt geëxperimenteerd met nieuw beleid in de vorm van pilots.

Op basis van onder andere onderzoek naar de prevalentie van psychopathologie onder jongeren van de Bascule (2009) en onderzoek van Vangnet & Advies onder oudere criminele jongeren (begin 2010) worden interventies aangepast of uitgebreid. In 2010 wordt gestart met twee pilots:

- Screening op psychopathologie van oudere criminele jongeren die deel uitmaken van een belangrijke criminele groep (door Vangnet & Advies);
- Screening van vijftig jongeren tot 15 jaar die deelnemen aan Nieuwe Perspectieven of Traject Vroege Starters (screener nog nader te bepalen).

#### *Licht verstandelijk beperkte jongeren (LVB-problematiek)*

Uit de praktijk is gebleken dat zich onder criminele en overlast veroorzakende jongeren een aanzienlijke groep licht verstandelijk beperkte jongeren bevindt. Jongeren met een laag IQ zijn extra kwetsbaar. Ze beschikken over minder bagage om zich in de maatschappij staande te houden en zijn daarom extra vatbaar voor beïnvloeding. Ze zijn impulsiever en kunnen vaak niet de consequenties van hun daden overzien. Door hun handicap lopen ze een verhoogd risico op recidive. Een ander probleem is dat LVB-jongeren minder baat hebben bij de reguliere interventies, omdat die onvoldoende aansluiten bij hun intellectuele vermogens. Het huidige aanbod van interventies voor LVB-jongeren is ontoereikend. Om deze redenen is het belangrijk hen als subgroep te benaderen. Overigens moet LVB-problematiek zo vroeg mogelijk gesignaleerd worden; daarvoor is samenwerking met basisscholen geboden.

In 2009 en 2010 wordt een aantal bestaande interventies geschikt gemaakt om in te zetten voor Licht Verstandelijk Beperkten, waaronder NP en NPT.

### *Alcohol- en drugsproblematiek*

Alcohol en drugs vormen vaak een katalysator voor crimineel en overlastgevend gedrag. Maar een alcohol- en/of drugsprobleem is een contra-indicatie voor de meeste behandelingen: de meeste interventies zullen niet aanslaan als een jongere grote problemen met drank of drugs heeft. In dat geval is het nodig om eerst daarvoor een oplossing te vinden. Voor deze specifieke problematiek wordt een nieuwe, recent ontwikkelde methodiek ingevoerd: MDFT (zie kader).

Interventie: Multidimensionele FamilieTherapie (MDFT). Dit is een *evidence based* behandelprogramma voor jongeren met uiteenlopende problematiek, waaronder verslavingsproblematiek, die nog een actieve of een te activeren gezinsband hebben. Het is een vorm van gezintherapie met actieve bemoeizorg. Dat houdt in dat de therapeut op diverse domeinen (school, werk, justitie etc.) checkt of gemaakte afspraken lopen, contact onderhoudt met school, reclassering etc.

## **2. Kritische beschouwing en versterking van de uitvoering**

Een aantal onderdelen van het jeugd- en veiligheidsbeleid wordt in de komende periode verbeterd of herzien. Soms schort de uitvoering, soms verlopen processen (te) traag. Ook kan een aanpak of interventie aan herziening toe zijn vanwege veranderde omstandigheden.

### *Sneller ingrijpen*

Er zit nog teveel tijd tussen het moment dat een jongere wordt aangehouden en de strafrechtelijke afhandeling van de zaak. Jongeren moeten ervaren dat hun criminele of overlastgevende gedrag consequenties heeft. Snellere analyse van de situatie van een jeugdige delinquent en zijn omgeving en het verkorten van de doorlooptijden in de strafrechtketen blijven centraal staan in het beleid. Dat laatste is vooral een taak van het Openbaar Ministerie, de Rechtbank en de advocatuur. In de Pilot West (zie kader verderop) wordt geprobeerd de doorlooptijden bij lichte vergrijpen terug te brengen tot maximaal een maand.

### *Straf en zorg gaan samen, zonder vrijblijvendheid*

De combinatie van straf en zorg is niet meer weg te denken uit het Amsterdamse jeugd- en veiligheidsbeleid. Ondanks de inspanningen van de betrokken instanties, sluiten sancties en hulpverleningsmaatregelen echter nog onvoldoende op elkaar aan. Zo zouden schorsende voorwaarden beter benut kunnen worden. Goede controle op de naleving daarvan is nodig, waarbij het leveren van maatwerk een belangrijk oogmerk moet zijn. Daarnaast zijn de mogelijkheden voor intensief reclasseringstoezicht beperkt. Daarom wordt op dit moment binnen de groepsaanpak geëxperimenteerd met een nieuwe vorm daarvan.<sup>7</sup> Een andere complicerende factor is dat soms een goede 'stok achter de deur' ontbreekt: als een jongere niet wil meewerken, wordt het moeilijk om zorg te bieden. Daar komt bij dat met het bereiken van de leeftijd van 18 jaar een aantal wettelijke mogelijkheden voor zowel zorg als drang en dwang wegvalt (namelijk alle jeugdreclasseringsmaatregelen als ook de OTS). Zowel

jongeren als instanties weten dit, waardoor het al vanaf 16 à 17 jaar steeds lastiger wordt om te zorgen dat jongeren willen meewerken met de aangeboden interventies.

In de komende jaren worden strafrecht, leerplicht, civiele maatregelen en zorg in één plan ingezet. Amsterdam gaat zich ook inspannen voor een gecombineerde afdoening. Bij jongeren in de leeftijd van 12-16 jaar is het uitgangspunt een goede combinatie tussen zorg en straf. Bij 16-plussers is opsporing en vervolging het uitgangspunt. Daarnaast gaan we uit van de 'stepped care'-gedachte: jongeren worden zorgvuldig gevolgd tijdens en na interventies. Iedere jongere moet een passende interventie krijgen; waar dat nodig blijkt wordt overgeschakeld op een andere interventie.

Het jeugd- en veiligheidsbeleid bevat structureel vier belangrijke elementen: snel ingrijpen, vroegtijdig ingrijpen, een juiste combinatie van straf en zorg en versnelling van doorlooptijden in de jeugdstrafrechtketen. Hiermee wordt op dit moment geëxperimenteerd in de Pilot West, die plaatsvindt op de ketenunit West. De werkprocessen die daar worden ontwikkeld staan model voor de werkwijze in de toekomstige variant van het veiligheidshuis.

Interventies: Traject Vroege Starters, Nieuwe Perspectieven Preventief, Aanpak van 8 tot 8, Nieuwe Perspectieven, Resocialisatie & Begeleiding, Nieuwe Perspectieven bij Terugkeer, De Uitdaging.

### *Gezinsgericht werken*

De situatie van het gezin waarin een jongere opgroeit is een belangrijke factor bij het ontstaan van crimineel en overlastgevend gedrag. Gezinnen waaruit criminele of overlast veroorzakende jongeren voortkomen, hebben vaak vele problemen. Het gaat niet alleen om sociaaleconomische problemen (armoede, werkloosheid), maar ook om psychosociale moeilijkheden, verstoorde verhoudingen, huiselijk geweld of crimineel gedrag van de ouders. Soms is sprake van LVB-problematiek bij de ouders.

De afgelopen jaren is veel meer nadruk gelegd op de rol van het gezin bij de aanpak van overlast en criminaliteit. Een speciaal ontwikkeld regiemodel voor overlastgevend multiprobleemgezinnen (OMPG) wordt inmiddels in een groot deel van de stad ingezet, voor ruim zestig gezinnen. Daarnaast is er de afgelopen jaren ook een aantal *evidence based* gezinsinterventies ontwikkeld voor (licht-)criminele jongeren, zoals Functional Family Therapy (FFT).

De komende jaren blijft het betrekken van het gezin centraal staan in het jeugd- en veiligheidsbeleid. Een andere belangrijke reden hiervoor is het voorkomen van nieuwe aanwas van jongere broertjes en zusjes van delinquente jongeren.

Interventie: Functional Family Therapy

Werkwijze: (Overlastgevend) Multiprobleemgezinnen (OMPG), Functional Family Parole Services  
Onderzocht wordt op welke wijze de meerwaarde van de OMPG-methodiek en de gezinsbezoekers van de SAOA kan worden vergroot.

### *Groepsaanpak*

De groepsaanpak heeft (in combinatie met andere interventies) de afgelopen periode positieve resultaten opgeleverd. In vergelijking met 2005 is het totale aantal jeugdgroepen met ruim 40 procent afgenomen en is in een groot aantal buurten de overlast zichtbaar

afgenomen. Het aantal criminele groepen is vanaf 2007 echter ongeveer gelijk gebleven: er is een hardnekkige kern van -vaak oudere- criminele jongeren die volhardt in het plegen van criminaliteit en ernstige overlast. Bovendien oefenen zij invloed uit op jongere buurtjeugd. Voorts blijkt de samenstelling van de jeugdgroepen vaak te wisselen en zij bewegen zich meer dan voorheen door de gehele stad. Dit alles maakt dat de groepsaanpak toe is aan herziening. Werkzame elementen, zoals toezicht op straat en de gezinsbezoeken, worden daarbij behouden. Deze worden verrijkt met effectieve werkwijzen uit de stadsdelen, zoals de 24-dossiersaanpak (waarbij voor 24 jongeren zowel strafrechtelijk als bestuursrechtelijk een aanpak op maat wordt gemaakt) en uit de pilot overloopgroepen (waarin straatcoaches groepen jongeren 'volgen' als zij zich verplaatsen naar hangplekken in andere stadsdelen).

Voor de drie meest hardnekkige criminele groepen wordt onderzocht of een speciale aanpak kan worden ontwikkeld, die wordt gemonitord door het BOJV. De kern van de aanpak is een langdurige en maximale inzet van zowel gemeentelijke instrumenten als instrumenten voor opsporing en vervolging.

Interventies: straatcoaches/gezinsbezoekers (SAOA), Aanpak van 8 tot 8, 24-dossiersaanpak, pilot overloopgroepen.

#### *Betrokkenheid van en bij scholen*

De 'sociale domeinen' gezin en buurt spelen een belangrijke rol in het huidige jeugd- en veiligheidsbeleid. Het domein school is de afgelopen jaren echter onderbelicht gebleven. Dat moet veranderen, want de verbinding tussen straat-, gezins- en schoolleven is essentieel. Onderlinge afstemming tussen die domeinen zorgt voor een gesloten circuit. Om meerdere redenen is het betrekken van scholen binnen het jeugd- en veiligheidsbeleid van belang:

- verzuimgedrag is een belangrijke voorspeller van criminaliteit;
- school is vaak de plek waar risicovol en antisociaal gedrag het eerst wordt gesignaleerd;
- een goed georganiseerde school en een prettig schoolklimaat zijn essentiële schakels bij het voorkomen van hinderlijk en overlastgevend gedrag en criminaliteit.

Veel scholen in Amsterdam zijn zich bewust van hun rol in het voorkomen en tegengaan van jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit. Zo werken diverse scholen mee aan 'Sprint', een vragenlijst voor docenten om inzicht te krijgen in eventueel antisociaal en risicovol gedrag van jongeren. Vooral veel scholen voor Voortgezet Onderwijs stellen meerjarige veiligheidsplannen op. Desgewenst ondersteunt de gemeente hen bij de uitvoering daarvan. Op vijf scholen in het voortgezet onderwijs is sinds september 2009 een Schoolveiligheidsteam (SVT) actief. Het doel van dit samenwerkingsverband tussen politie, leerplichtambtenaren en scholen is de directe aanpak van ongeoorloofd verzuim en ongewenst gedrag. De verwachting is dat de schoolveiligheidsteams de komende jaren worden uitgebreid. Ten slotte wordt op dit moment bekeken hoe de leerplicht een grotere rol kan spelen in Pilot West.

Interventie/werkwijze:  
- Vanaf 2010 zijn er vijf schoolveiligheidsteams actief in de stad. Bij bewezen resultaat wordt deze werkwijze uitgebreid naar andere scholen.

- De samenwerking tussen de leerplicht en de ketenunits in Pilot West wordt vanaf 2011 als standaard werkwijze ingevoerd in de veiligheidshuizen.
- De meldingsbereidheid en de informatieverstrekking van scholen moet worden verstrekt (Bureau Leerplicht Plus).

### **3. Informatievoorziening**

#### *Informatie en monitoring*

Om het jeugd- en veiligheidsbeleid te kunnen uitvoeren, is een goede informatievoorziening nodig. Bij de start van een gedragsinterventie moet de situatie van de jongere en het gezin nog duidelijker in kaart worden gebracht. Heeft de jongere nog een taakstraf openstaan? Zijn bepaalde interventies al eerder geprobeerd? Nog te vaak komt het voor dat onvoorziene omstandigheden interventies doorkruisen of dat een straf/zorgcombinatie niet passend blijkt. Vervolgens is voortdurende monitoring van het verloop van het traject essentieel. Past de interventie wel bij deze jongere? Kan niet beter op een andere interventie worden overgeschakeld? Hoe wordt gezorgd dat het effect van de interventie beklijft? De komende periode is het beleid erop gericht dat geen losstaande interventies worden aangeboden, maar een 'totaalpakket', waarin de strafrechtelijke, civielrechtelijke, leerplicht- en zorgaspecten in een keer worden samengenomen. Aan het eind van het interventietraject moet het verloop geëvalueerd en goed gedocumenteerd worden.

#### *Werkwijze:*

Het informatiesysteem dat is ontwikkeld voor de jeugdnetwerken van de stadsdelen levert hieraan een belangrijke bijdrage. Op een veilige, uniforme en eenvoudige manier worden klantgegevens uitgewisseld over de preventieve aanpak van de problematiek van risico- en probleemjongeren (melding van hulpvragen door betrokken organisaties, toewijzen van een casusregisseur voor de aanpak, afstemming van initiatieven, monitoring van de voortgang en uitkomsten van de aanpak).

#### *Kennisontwikkeling*

Op beleidsniveau worden deze gedocumenteerde trajecten gebruikt voor het bijstellen van het beleid. Ook vormen ze de basis voor verdere (wetenschappelijke) kennisontwikkeling. Naast deze informatie laat Amsterdam verschillend ander onderzoek uitvoeren, zoals naar de ontwikkeling van criminaliteitscijfers, overlast door jongeren, recidiveonderzoek en onderzoek naar specifieke thema's. Ook het effect van nieuwe methodieken wordt onderzocht: wat merken jongeren en hun omgeving daar direct van? De nadruk ligt op structurele kennisontwikkeling, gericht op alle districten/stadsdelen van Amsterdam.

### **4. Vereenvoudiging samenwerking tussen instanties**

#### *Organisatie jeugd- en veiligheidsbeleid*

Het jeugd- en veiligheidsbeleid wordt ontwikkeld en uitgevoerd onder regie van de Burgemeester en de Wethouder Jeugd. De voortgang en bewaking van de uitvoering worden besproken in het Bestuurlijk Overleg Jeugd en Veiligheid (BOJV), bestaande uit de Burgemeester, de Wethouder Jeugd, de Hoofdofficier van Justitie, de Korpschef en een Stadsdeelvoorzitter namens de stadsdelen. De ontwikkeling en uitvoering van het jeugd- en veiligheidsbeleid ligt bij de Taskforce Jeugd & Veiligheid.

De uitvoering van het jeugd- en veiligheidsbeleid vergt de inzet van vele partijen. Voor jongeren die een misdrijf hebben gepleegd, zijn de ketenunits de plaats waar deze samenwerking in de praktijk concreet vorm krijgt. De jeugdnetwerken zijn de platforms voor samenwerking op het gebied van jongeren die niet met de politie in aanraking zijn geweest, maar over wie wel zorgen bestaan bij de instanties. De gemeente werkt de komende periode samen met politie, justitie en zorgpartners aan de vereenvoudiging van de samenwerkingsstructuur. Twee ontwikkelingen zijn daarbij belangrijk: de vorming van de zeven nieuwe stadsdelen en de ontwikkeling van de ketenunits naar een nieuwe variant van het veiligheidshuis.

#### *Naar een nieuwe variant van het veiligheidshuis*

De huidige ketenunits zijn een Amsterdamse variant van het landelijke concept 'veiligheidshuis'. Aan de ketenunits zijn de jeugdnetwerken gekoppeld, zij het dat deze link versteviging behoeft. De komende periode ontwikkelen de betrokken partijen gezamenlijk een nieuwe variant van het Amsterdamse veiligheidshuis. Essentieel is de koppeling tussen de aanpak van jeugdcriminaliteit en overlast door jongeren en de informatie uit het sociale domein (gezin, school, werk, vrienden). Daarnaast moet de samenwerking tussen de overheidsinstanties zichtbaarder worden in de buurt.

De werkprocessen die in de Pilot West worden ontwikkeld, zijn input voor de werkwijze in de toekomstige variant van het veiligheidshuis. Daarnaast onderzoeken de betrokken partijen gezamenlijk op welke manier het veiligheidshuis ingericht wordt, zowel aan de preventieve (zorg-)kant als aan de strafrechtelijke en bestuursrechtelijke kant. Daarbij worden duidelijke afspraken gemaakt over wie welke taken en verantwoordelijkheden krijgt. Het proces naar de vorming van de zeven nieuwe stadsdelen is hier vanzelfsprekend van groot belang.

De samenwerking tussen de bij het jeugd- en veiligheidsbeleid betrokken partijen is de afgelopen jaren verbeterd. Maar de grote kracht van ketensamenwerking is tegelijk ook de zwakte: de onderlinge afhankelijkheid maakt ook dat een zwakke schakel het geheel vertraagt. Te vaak zijn incidenten of krantenartikelen de aanleiding geweest voor ad hoc inzet van partners. De ambities voor de komende jaren zijn alleen waar te maken als de betrokken partijen elkaar scherp houden op gemaakte afspraken, kritisch blijven kijken naar de eigen bijdrage in de keten en de mogelijkheden en onmogelijkheden binnen de eigen organisatie durven benoemen.

---

<sup>1</sup> Zie bijlage 1 voor een aantal kerncijfers van jeugdcriminaliteit en –overlast in Amsterdam.

<sup>2</sup> Recidiveonderzoek en Profielenonderzoek. In 2008 verscheen (in opdracht van OOV & DMO) het rapport “Recidivemeting trajecten aanpak en preventie jeugdcriminaliteit”, waarin geconstateerd werd dat bijna de helft van de trajectdeelnemers van de 6 geëvalueerde gemeentelijke jeugdinterventies recidiveert. Vooral onder jongeren in de leeftijd van 16 jaar en ouder waren de recidivecijfers zeer hoog. Dit rapport heeft geleid tot herziening van een aantal trajecten, waaronder Nazorg Harde Kern Jongeren, en het afbouwen van diverse lichte, niet *evidence based* trajecten, zoals En Nu Iets Positiefs.

In vervolg op het Recidiveonderzoek hebben OOV & DMO opdracht gegeven voor het Profielenonderzoek. Doel daarvan was het onderverdelen van de Amsterdamse delinquente jongeren in betekenisvolle profielen en het beschrijven van een dekkend aanbod van (effectief gebleken) interventies bij deze profielen.

In het Profielenonderzoek zijn op basis van wetenschappelijke theorieën vier profielen onderscheiden: de vroege niet-gewelddadige starter, de vroege gewelddadige starter, de late niet-gewelddadige starter en de late gewelddadige starter. Na een expertmeeting met het veld is gekozen voor het maken van vier subprofielen: psychopathologie, alcohol- en drugsproblematiek, LVG- problematiek en zedenproblematiek. Hiervoor is gekozen omdat voor deze subprofielen specifieke interventies nodig zijn. Vervolgens is op basis van de genoemde profielen gekeken welke effectief gebleken interventies (nationaal en internationaal) bij deze profielen toepasbaar zijn. Als laatste stap is gekeken op welke punten de huidige Amsterdamse interventies overeen komen met de interventies per profiel. Per interventie is weergegeven welke interventies uit het huidige aanbod gecontinueerd moeten worden, welke aandachtspunten er zijn bij bepaalde interventies, welk nieuw aanbod ingezet kan worden en welk aanbod nog ontwikkeld moet worden.

<sup>3</sup> Profielenonderzoek 2008, pp. 9, 48.

<sup>4</sup> Verkenning Jeugd en geweld (juni 2009), Analyse jeugd en geweld (augustus 2009) Jeugd en wapengebruik (oktober 2009).

<sup>5</sup> Een andere reden om meer aandacht te besteden aan geweld onder jongeren is het feit dat het Profielenonderzoek heeft uitgewezen dat nog onvoldoende (zorg)aanbod bestaat voor het profiel ‘vroege gewelddadige starters’, terwijl deze categorie vaak op latere leeftijd ernstig crimineel, gewelddadig gedrag vertoont.

<sup>6</sup> Hoewel niet alle psychosociale problematiek strikt genomen van psychopathologische aard is, wordt ten behoeve van de leesbaarheid de term ‘psychopathologie’ gehanteerd om het hele scala van psychosociale en psychiatrische problematiek aan te duiden.

<sup>7</sup> Het Mobiele Interventieteam: dit is een samenwerkingsverband tussen reclassering en politie, dat veel intensievere begeleiding kan bieden dan in de reguliere aanpak.